

De Damhertenweide van de Gemeente Laren

De aanleiding van dit document is de Positieflijst Zoogdieren

In de Wet Dieren is een verbod opgenomen op het houden van zoogdieren, tenzij het gaat om diersoorten die door de minister zijn aangewezen. Dit verbod is ingesteld om het welzijn van dieren te beschermen en het gevaar voor de mens te beperken. In het Besluit houders van dieren is bepaald dat het verbod alleen voor zoogdieren geldt. De lijst met aangewezen toegestane diersoorten wordt ook wel huis- en hobbydierenlijst of positieflijst genoemd.

Dertig zoogdiersoorten

Minister Staghout heeft de lijst op 6 juli 2022 laten publiceren. Op deze lijst staan dertig zoogdiersoorten die gehouden mogen worden.

Damherten staan niet op deze lijst. De enige hertensoort die op deze positief lijst staat is de Chinese Waterree.

Dieren die *niet* op deze lijst staan mogen, als alles definitief doorgaat, na **1 juli 2024** nog wel worden gehouden als ze voor die datum zijn geboren. Deze dieren mogen dan gehouden worden tot hun overlijden. Dit zou dus ook voor de damherten van het hertenkamp gelden.

Hoewel het voornemen van 1 juli 2024 genoemd is, is het nog de vraag of het dit keer wel doorgaat. In 2015 is er al eerder een positieflijst gepubliceerd, maar twee jaar later is na een gerechtelijke uitspraak besloten dat alles opnieuw onderzocht moest worden.

Ook deze keer zullen verschillende organisaties de nieuwe positieflijst proberen aan te vechten bij de rechtbank.

Mochten de damherten inderdaad definitief op een definitieve positieflijst komen, dan zal het hertenkamp van Laren uiteindelijk zijn herten verliezen. Toch kan dit in totaal 20 jaar duren, want de al aanwezige dieren hoeven met deze regeling niet weg en gehouden damherten kunnen tot zo'n 20 jaar oud worden.

Op 5 oktober 2023 zijn de dierenartsen drs. Bob van Wandelen en dr. Ineke Westerhof van Dierenarts Bob te Baarn gevraagd om het hertenkamp in zijn huidige situatie te beoordelen en een rapport te schrijven over hun bevindingen en adviezen om de herten zo goed mogelijk te huisvesten, ongeacht of de positieflijst definitief ingaat of niet.

Hierop hebben we het hertenkamp beoordeeld op de volgende punten:

- 1) Het hertenkamp zelf qua grote/ inrichting**
- 2) Veiligheid van het kamp/ hekken.**
- 3) Voeding van de herten**
- 4) Gezondheid van de herten**
- 5) Uitvangen van de herten en verzorgen van zieke dieren**
- 6) Welke opties zijn er als het darmhert een uitstervingsbeleid krijgt**
- 7) Overige dieren in het hertenkamp**
- 8) Toekomst van het hertenkamp na de positieflijst.**

1. Het hertenkamp zelf qua grootte/ inrichting.

Het hertenkamp ziet er keurig uit met een groot oppervlakte, voornamelijk bestaande uit grasveld. Mede door de mogelijkheid van besproeiing groeit er het gehele jaar door genoeg gras om in totaal 20 herten te houden (dit is de ervaring uit de laatste jaren).

Met dit aantal blijft het gras mooi op lengte en wordt het niet te lang/ruig. Damherten halen veel van hun voeding uit gras.

Er staan meerdere bomen in het kamp waaronder een paar flinke, die zorgen voor schaduw en beschutting. Deze bomen worden ook gewaardeerd door andere dieren zoals vogels en zien er leuk uit voor de bewoners en wandelaars rondom het park.

Er is een schuur waar de herten kunnen schuilen voor slecht weer, en waar ze gevoerd worden.

Het park zelf is niet helemaal vlak. Er zijn meerdere geultjes/ kleine heuveltjes op het terrein. Hierdoor kunnen de dieren ervoor kiezen om meer beschut te liggen in het veld tijdens wind en kou of bijvoorbeeld bij stressmomenten.

2. Veiligheid van het kamp/ hekken.

Het park is omheind met een hekwerk. Aan de binnenzijde is een soort 'gracht' uitgegraven waardoor het hekwerk van binnenuit hoger is dan vanaf de buitenzijde gezien.

Dit hekwerk is van voldoende kwaliteit om de dieren in het park te houden. Wel is het hekwerk met ongeveer 150 cm hoog eigenlijk te laag voor damherten. Damherten kunnen, zeker bij stress, hoog springen en een hekwerk van 180-200 cm is eigenlijk beter voor damherten. In het verleden is er een keer een nieuwe bok over het hek gesprongen.

Het advies is dan ook om het hekwerk te verhogen. Of aan de binnenzijde de grond verder te verlagen, wat nu al gedeeltelijk gedaan is.

Mede doordat het park bomen heeft, greppels en een flink oppervlakte, is het bij dit ene hert gebleven. De dieren die het park kennen weten waar ze heen kunnen rennen bij stress. Daarnaast is het niet toegestaan voor vreemden om in het omheinde gebied te komen, en kunnen bijvoorbeeld honden niet in het park komen. Hierdoor is de stress voor de bekende herten niet zo groot dat ze uit het park willen ontsnappen; ze kunnen eventuele stress in het park kwijt.

Het hekwerk is stevig, maar is niet 100% vandalisme proof. Maar dat zal geen enkel hekwerk zijn. Gelukkig staan er wat huizen om het park en ligt het aan de doorgaande weg. Hierdoor is er sociale controle. Bij echte problemen zou controle vanuit de omgeving, handhaving, politie en door eventuele camera's plaatsen een goede optie kunnen zijn.

In het park zijn een aantal bovengrondse PVC buizen die onder andere voor grondwatercontrole zijn. Een hert zou hier in theorie over kunnen struikelen. Toch zien we hier geen groot risico in. De buizen zijn niet scherp en laag bij de grond. Daarnaast kennen de dieren het park en weten dus waar ze moeten opletten of niet. Een damhert in de natuur of bijvoorbeeld de Amsterdamse Waterleidingduinen weet ook prima in zijn eigen gebied obstakels zoals bosschages, boomstronken en hekwerk te mijden. Dit zullen de herten in het park dus ook doen. Alleen bij ernstig opjagen van de herten zou een hert over deze obstakels kunnen struikelen. Advies is om uitstekende buizen beter af te dekken.

3. De voeding van de herten.

De herten worden goed gevoerd. Een groot deel van hun voeding bestaat uit gras, en eventueel wat onkruid/ planten die hier tussen zullen groeien. Daarnaast hebben ze de beschikking over voldoende hooi en krijgen ze extra brokvoeding, geschikt voor herten.

De voeding wordt verder aangevuld door snoeiafval (geschikte takken) en eventueel soms wat groenten.

Er staan borden rondom het park dat wandelaars de herten niet mogen voeren. Het is een utopie om te denken dat iedereen zich hieraan houdt, maar tot nu toe hebben er zich geen problemen voorgedaan met voeding die mensen achterlaten. Het eventueel voeren van brood, zoals ongetwijfeld toch gedaan zal worden, zal niet resulteren in gezondheidsproblemen. Brood wordt vaak gebruikt om herten tammer te krijgen.

4. De gezondheid van de herten.

De herten lopen het gehele jaar rond op hetzelfde gebied. Dit maakt het risico op een parasitaire worminfectie groter. Het advies is dan ook om de ontlasting 3 x per jaar te onderzoeken op wormeieren/ parasieten.

Herten zijn herkauwers en hoefdieren (evenhoevigen). Dit betekent dat ze potentieel ook ziek kunnen worden door besmettelijke ziekte uitbraken waarvoor deze diergroep gevoelig is. Zoals momenteel (najaar 2023) bijvoorbeeld blauwtong.

Bij ziekte wordt de dierenarts geraadpleegd voor onderzoek en advies. Gelukkig zijn damherten over het algemeen niet heel gevoelige dieren, en komen grote ziekteproblemen tot nu toe niet echt voor.

Ook de voortplanting bij herten gaat over het algemeen goed/ gemakkelijk. Maar net als bij alle zoogdieren, kunnen er problemen voordoen bij de bevalling. Dit is vorig jaar helaas voor het eerst gebeurd bij een hinde. Ook hierbij werd de dierenarts ingeschakeld.

Herten worden op dit moment in Nederland niet (preventief) gevaccineerd. Het is dus ook niet nodig om de damherten van het kamp te vaccineren.

Herten kunnen soms ziektes onder de leden hebben die potentieel een risico zijn voor mensen, zoals runder-TBC. Omdat de herten grotendeels een gesloten populatie vormen, is de uitbraak van dit soort ziektes erg klein. Daarnaast is het hertenkamp geen kinderboerderij, mensen komen niet tot nauwelijks in contact met de herten, met uitzondering van de verzorgers.

5. Het uitvangen en eventueel behandelen van ziekte herten.

Doordat de herten niet echt tam zijn, is een eventuele behandeling van een ziek hert niet echt makkelijk. Ze zullen zich niet zomaar laten pakken. Om een hert te onderzoeken en behandelen, zal hij of zij dus geschoten moeten worden met een blaaspijp of verdovingsgeweer. Dit is eigenlijk bij bijna alle hertenkampen het geval, tenzij de dieren heel tam gemaakt zijn.

Het is sterk te overwegen om bij de ingang van het park een soort kraal te maken. In deze kraal (met afgesloten gazen dak om eruit springen te voorkomen) zouden de herten makkelijker gevangen kunnen worden bij ziekte of bij het afvoeren van de jongen/ overschot aan herten. In deze kraal kunnen ze gevoerd worden waardoor ze hieraan gewend raken. Door een kleine sluis te maken met deur in de kraal kan een hert dan makkelijker gevangen worden voor behandeling of afvoeren zonder hem op afstand te verdoven. Door het voeren in deze ruimte zouden de herten mogelijk ook tammer kunnen worden, waardoor controle/ behandeling mogelijk makkelijker wordt.

6. Wat als de positieflijst definitief doorgaat?

De positieflijst verbiedt het houden van een groot aantal diersoorten. En op dit moment staat het damhert er ook op. Dit betekent dat deze hertensoort niet meer gehouden mag worden na die tijd.

Maar dat betekent dat er niet meer mee gefokt mag worden of verhandeld. De dieren die een houder al in bezit hebben hoeven niet direct weg/ geruimd te worden. De houder mag de dieren houden totdat ze komen te overlijden. Damherten kunnen in

gevangenschap tot zo'n 20 jaar oud worden, waardoor het hertenkamp nog lange tijd kan genieten van hun damherten. Alleen mogen er geen jongen meer geboren worden.

Voor de geboortecontrolle zijn er een aantal opties;

- De bok weg doen. Door alleen de hinds te houden is er geen voortplanting. Maar de bok is normaal gesproken wel het pronkstuk van een de groep.
- De bok zou gescheiden kunnen worden van de hinds tijdens de brons. De bronspiek ligt in oktober dus vanaf september tot november zou de bok gescheiden moeten worden.
- De bok castreren, hij is dan niet meer vruchtbaar. Maar het verlies van zijn testosteron heeft ook nadelige gevolgen. Castratie zorgt ervoor dat de bok een pruike gewei krijgt. Zo'n gewei valt na castratie niet elk jaar uit en hoopt zich juist alleen maar op. De bok kan daar last van hebben, want normaal gesproken wisselt een gewei van een mannetjes damhert elk jaar. Dit pruike gewei zal dan afgezaagd moeten worden en om deze reden wordt castratie niet geadviseerd.
- De bok steriliseren. Bij een sterilisatie worden de zaadleiters onderbroken. Hierdoor blijft de bok een echte bok met testosteron en blijft zijn gewei wisselen. Hij is alleen niet meer vruchtbaar. Dit zou ons advies zijn.
- De vrouwtjes kunnen ook gesteriliseerd worden. Met een hormoonimplantaat die door middel van een injectie geplaatst wordt, wordt de eisprong voorkomen. Deze moeten wel elk jaar herhaald worden, ruim voor de bronsstijd. Ook kan een vrouwelijk dier middels een operatie gesteriliseerd worden. Echter, dit is ingrijpend en kostbaar.

7. De overige dieren van het hertenkamp.

In het hertenkamp leven ook nog een aantal kippen en ganzen. Dit aantal wordt bewust klein gehouden om geluidsoverlast en schade aan de grasmat te voorkomen. Het niet kweken van vogels is eenvoudig door de eieren niet te laten uitbroeden.

De kippen en ganzen worden netjes verzorgd en kunnen door het park scharrelen voor gras, onkruid, wormen en insecten om te eten. Daarnaast krijgen ze net als de herten voeding geschikt voor kippen en ganzen. Bij ziekte wordt een dierenarts ingeschakeld. Preventief wordt de ontlasting van deze dieren 3 x per jaar door de dierenarts onderzocht.

8. De toekomst van het hertenkamp na het ingaan van de positieflijst.

De toekomst van het kamp hangt met name af van de lokale politiek. Zoals aangegeven kan het kamp ook na 1 juli 2024 nog ongeveer 20 jaar bestaan als een hertenkamp.

Een alternatief zou een overgang kunnen zijn naar andere diersoorten die wel gehouden mogen worden. Geiten, schapen en runderen staan bijvoorbeeld wel op de positieflijst en hier bestaan veel varianten die prima gehouden kunnen worden in het kamp. Ook zouden andere dieren gehouden kunnen worden, waarbij het wel mogelijk is dat er ook een positieflijst voor vogels in de nabije toekomst komt. Maar kippen, eenden en ganzen zullen vermoedelijk altijd mogen. Dus een potentiële toekomst zou

meer een kinderboerderij kunnen zijn met verschillende diersoorten, al dan niet met een stukje speelweide voor de kinderen als hier behoefte aan is.

Voor geiten, schapen en runderen bestaan er wel vaccinaties, en bij een kinderboerderij zal er meer contact tussen de mensen en dieren bestaan. Preventie van ziektes zoals bijvoorbeeld Q-koorts, een zoönose, wordt dan belangrijker waardoor vooraf overleg met de dierenarts van belang is. Overleg met kinderboerderijen en overname van bestaande protocollen is tevens aanbevolen.

